

Sammendrag

Sansesvikt hos eldre

P.nr. 2003/2/0245

Virksomhetsområdet: Tiltak for funksjonshemmede, kronisk syke og pårørende
Prosjektnavn: Sansesvikt hos eldre, Søkerorganisasjon: Hørselshemmedes Landsforbund

Bakgrunn Syn og hørsel svikt øker med alder. Få studier har undersøkt sansesvikt hos eldre innlagt på sykehus og blant de som får kommunale hjemmetjenester. Det er ikke publisert fallforebyggende studier bestående av en systematisk kartlegging, enkle syn og hørsel tester, vanlige og rimelige tiltak og undervisningsprogram relatert til forbedring av syn og hørsel, og henvisning til spesialister.

Målsetting var å kartlegge utbredelsen av sansesvikt, undersøke sammenhengen mellom sansetap og dagligdagse aktiviteter (IADL), og fall, og sosiale aktivitet blant eldre som fikk helsetjenester. Et annet mål var å utforske effekten av tiltak for å bedre syn og hørsel på fall frekvensen året etter et hoftebrudd.

Metode To studier var observasjonelle, prospektive og multinasjonale (artikkel I og II) og en studie var observasjonell, prospektiv og utført på et sted (artikkel III). Alle tre studiene var utarbeidet for å studere prevalens og undersøke assosiasjoner. En kontrollert intervensjonsstudie ble gjennomført for å evaluere effekten av tiltak for å bedre syn og hørsel på fallfrekvens (artikkel IV).

Resultater Studiene viste at sansesvikt er svært vanlig og økende med alder. Hos eldre som fikk hjemmetjenester var forekomsten av syn-, hørsel og kombinert sansesvikt henholdsvis 35%, 37%, 18% (N=3793, gjennomsnitts alder 82 år, artikkel II). Tilsvarende tall blant eldre innlagt på medisinsk avdeling var 32%, 48%, 20% (N=770, gjennomsnitts alder 84 år, artikkel I). Blant eldre som hadde hatt hoftebrudd var tallene 46%, 69%, 30% (N=332, gjennomsnitts alder 84 år, artikkel III).

Å se og høre bra, har betydning for helsa og livskvaliteten. Våre studier viser at sansesvikt kan gi redusert mulighet til å leve selvstendig, fallulykker og å være mindre utendørs på grunn av frykt for å falle. Nylig oppstått synssvikt kan resultere i mindre sosial aktivitet.

Tiltak vi gjennomførte for å bedre syn og hørsel blant eldre med hoftebrudd; systematisk vurdering, enkle sansetester og øreskylling, stell av høreapparater, brillevask, undervisning og henvisning til spesialister, reduserte ikke antall fall året etter innleggelsen (artikkel IV).

Vitenskapelig betydning og implikasjoner for praksis Sykepleiere bør rutinemessig kartlegge syn og hørsel til eldre når de innlegges på sykehus og er mottakere av kommunale hjemmetjenester. Henvisning til spesialist kan være påkrevet når syn og hørselsvikt avdekkes. Spesiell oppmerksomhet må gis til de med kombinert sansesvikt siden de har begrenset mulighet for å kompensere synstapet med hørsel og visa versa. Sykepleiere og annet helsepersonell har særlig ansvar overfor eldre som har både kognitiv svikt og sansesvikt og i særdeleshet når pårørende som kan tale deres sak mangler. Sykepleiere må ha kompetanse og ferdigheter i bruk og daglig vedlikehold av sansehjelpemidler, kunne tilpasse lyd, lys og miljø og kommunisere med eldre med sansesvikt. Likeledes er det viktig å motivere, støtte og veilede i bruk av hjelpemidler.

Videre planer Samhandlingsreformen har som mål å bedre kommunale helsetjenester til eldre, deriblant tidligere oppfølging av problemer og rehabilitering. Syn og hørsel svikt er viktig i så henseende. Randomiserte studier for å undersøke effekten av optimalisering av sansefunksjon på falltendens, IADL og livskvalitet blant hjemmeboende eldre, er nødvendig.

Navn på avhandlingen

VISION AND HEARING IN OLD AGE

Originale artikler

- I Grue EV, Ranhoff AH, Noro A, Finne-Soveri H, Jensdóttir AB, Ljunggren G, Bucht G, Björnson LJ, Jónsen E, Schroll M, Jónsson P. Vision and hearing impairments and their associations with falling and loss of instrumental activities in daily living in acute hospitalized older persons in five Nordic hospitals. *Scand J Caring Sci*. November 12th 2008. [Epub ahead of print].
- II Grue EV, Finne-Soveri H, Stolee P, Poss J, Sörbye LW, Noro A, Hirdes JP, Ranhoff AH. Recent loss of vision – a health hazard with consequences for social life: a study of home care clients in 12 countries. *European Journal of Public Health* submitted 20th March 2009.
- III Grue EV, Kirkevold M, Ranhoff AH. Prevalence of vision, hearing, and combined vision and hearing impairments in patients with hip fractures. *Journal of Clinical Nursing*, accepted for publication 28 December 2008.
- IV Grue EV, Kirkevold M, Mowinchel P, Ranhoff AH. Sensory impairment in hip-fracture patients 65 years or older and effects of hearing/vision intervention on fall frequency. *Journal of Multidisciplinary Healthcare* 2009:2 I-II.

